

Fra den gamle Landsby.

Af AUGUST F. SCHMIDT.

EN VIGTIG KILDE til Oplysning om kulturelle Forhold i de gamle danske Landsbyer er de saakaldte *Vider og Vedtægter eller gamle Landsbylove. og Byskraaer*, udgivne i fem Bind i Tiden 1904-1938 af *Poul Bjerge, Thyge J. Söegaard og August F. Schmidt*. I Landbylovene hører vi om Oldermænd og Bystævne, Byhorn, Tromme og Talliepinde, om Mødetid og Mødested for Bymændene, naar de skulde til Stævne (eller Grandelag, som det hed i visse Egne); der gives Besked om, hvilken Dag Gærderne om Foraaret skulde istandsættes, saa Kreaturerne ikke skulde bryde igennem og gaa i Kornet. Vi faar at vide, hvad Byhyrde, Markmand og Bysmed fik i Løn og hvad de skulde bestille for den, og vi belæres om, hvorledes Bymændene havde at opføre sig i Gildeshuset. Det er i ikke ringe Grad Meddelelser angaaende Sædvaneret, Fællesarbejder og Gildelav, vi læser om i Landsbyernes Vedtægter. For Overtrædelse af disse skulde betales *Vide*, d. v. s. Straf (Bøde), deraf Benævnelsen *Vider*. En stor Del af Landsbylovenes Indhold er Paragraffer med Angivelser af Bødestørrelserne for denne eller hin Forseelse. I en Landsby, hvor man var fælles om Markarbejdet og mange andre Ting, var det i Virkeligheden nødvendigt at have visse Lovbud at rette sig efter. Landsbylovene er da ogsaa praktisk indrettede, og Befalingerne i dem er efter alt at dømme nøje afpassede efter de forhaandenværende stedlige Forhold af forskellig Art. - Der er ogsaa overleveret en Del *Vider* vedrørende *Købsteder*. Man faar i disse ret ofte lærerige Detailler om de Kulturforhold, der knyttedes til Købstædernes Jordtilliggender. Den *ældste* Købstadsvide, der kendes i Danmark, er fra *Nykøbing* paa Mors, den stammer fra Aar 1460 og handler om, at ingen Bymand maa sælge, bortpante el. lgn. af den Part, han har i Bymarken og i *Vettels* Mark. Endvidere er der Bestemmelser om Jordens Behandling, Pløjning, Gødning, Overholdelse af Grænserne mellem de enkelte Mænds Part i Byvängen m. v. Den kortfattede Marklov fra Nykøbing har ikke mindst sin Interesse ved de Oplysninger, den giver om en lille Købstads Markforhold saa langt tilbage som i Middelalderen¹). Det er ellers *Vester Han Herred*, der er bedst repræsenteret, naar Talen er om Landsbylove i Thisted Amt. Herfra kendes saaledes *Vider og Vedtægter fra Kollerup* fra 1742 (50 Paragraffer stor), *Husby og Trustrup* fra 1698 (27 §), *Øsløs* fra 1736 (27 §). Hertil kommer saa Byloven fra *Serup By* (Odby S., Refs H.) fra 1629 (13 §) og *Byvedtægten fra Vestervig Sogn* fra 1813 paa 10 Kapitler indeholdende Bestemmelser om løsgaaende Svin. Fra Mors kendes ude fra Landsognene en Lov fra *Sejerslev* fra 1688 (30 §)²).

Det er et forholdsvis lille Antal *Vider* og *Vedtægter*, Thisted Amt kan opvise, men der er jo Mulighed for, at der i Fremtiden bliver fremdraget endnu nogle Stykker fra Arkivernes mangfoldige Gemmer.

Kollerup Vedtægt og Grandebrev er langt den udførligste af Amtets Landsbylove. I dens 50 Paragraffer faar man en Mængde Ting at vide fra den gamle Landsby. Grandefogeden³), der leder Grandernes Forsamling, skal overvaage, at ingen bander eller sværger ved Sammenkomsterne. Paa Stævnet⁴) maa ingen skændes eller yppe Klammeri. Bøden herfor er ellers fire Skilling til de fattige og tolv til Granderne. Alle Pantninger skal forrettes af Grandefogeden og tre eller flere Grander. Gør nogen Modstand under Udpantningen, skal ogsaa betales Bøde. Ingen maa huse bekendte Løsgængere, Tryglere (dvs.: Tiggere) eller andre løsagtige Folk. Helligdagsbrøde kunde i værste Tilfælde blive takseret til en Bøde paa 16 Skilling. Vandsteder skal holdes vel i Orden, By- og Markledde skal enhver lukke efter sig, naar de passerer. Gadehusmænd og Inderster maa ikke grave eller lade grave i Byens Hede eller Ejendom Tørv til Brændsel, inden Gaard- og Halvgaardsmændene har begyndt - ellers Bøde. Ingen Sager maa føres til Ting, som kan afgøres ud fra Grandebrevet, undtagen Liv, Ære eller Gældssager, som dog først bør gives Herskabet til Kende. Grandebrevet er oprettet for at undgaa Processer og de Vidtløftigheder, som følger dermed. . . . Ja, der kunde nævnes mange Træk endnu fra den Kollerup Granderet, men det vil blive for vidtløftigt her. Iøvrigt kan interesserede jo let sætte sig ind i den ved at læse i *Vider* og *Vedtægter*.

Husby og Trustrup Grandebrev indeholder bl. a. Bestemmelse om, at Granderne skal møde allesammen paa Stævnet. Enhver, der er ulydig imod Loven, skal straffes. Ingen af Granderne maa give hinanden Ukvemsord med Banden eller Beskyldning for Løgn. Ingen maa kaste Sten af sin Jord over paa anden Mands Jord; Bøden herfor er første Gang 4 Skilling og siden dobbelt op. Ingen maa sælge eller bortgive af den fælles Lyngslet eller Ildebrændsel. De indsamlede Bøder anvendes til Byens Nytte og opbevares hos en vederhæftig Mand blandt Granderne o. s. v. . . .

Øsløs har ogsaa et udmærket Grandebrev, hvori findes talrige Oplysninger om Hegns Holdelse, Diger, Grøfter og Ledde, Tørvegrøft, Lyngslet og Tangbjergning (Ræ) ved Fjorden, om Lydighed og Skikkelighed paa Grandestævnet samt Bødernes Anvendelse til Vedligeholdelse af Markleddene. -

³ Grande betyder Nabo.

⁴ *Bystævner*, som vi kender dem fra Øerne, findes der ingen Oplysninger om fra Thisted Amt med Undtagelse af *Nors*, hvor der i 1920 blev opsat et Bystævne med 12 store Sten omkring et Lindetræ (Trap V, 350). Dette Stævne blev anlagt som *Genforeningsminde*. Paa den smukkeste af Stenene blev i 1924 indhugget Genforeningsdatoen (se Thisted Arb. 1925, 27 f.).

¹ Se nærmere Chr. Villads Christensen: *Nykøbing paa Mors* (1902), 24, 97 ff.

² Thisted Amts Landsbylove er trykte i *Vider og Vedtægter* II, 38-56 III, 264-77, 494-98 Thisted Amts hist. Aarb. 1936, 260-62, optrykt i *Vider og Vedtæg* V.

Medens man fra andre Egne af vort Land har en hel Del kulturhistorisk Stof, indsamlet i Nutiden, der supplerer de gamle Landsbyloves Oplysninger om Bystævner og Grandefogder, Byhyrder, Markfred, Bygilder o. s. fr., er dette mærkeligt nok ikke Tilfældet fra Vester Han Herred. Det eneste Træk, jeg har fundet, der direkte kan sættes i Forbindelse med Viderne fra Thisted Amts østligste Herred, er en Sætning i Vester Han Herreds Kulturhistoriker C. M. C. Kvolsgaards udmærkede Bog: *Spredte Træk af Landbolivet* (1891), S. 24 f., hvor der i Afsnittet "Gaardbrug i gamle dage" staar: "Det er ellers lidt, Folk har at fortælle om gamle dage, dengang en mand i hver by havde et horn at tude i for at sanke folk sammen til grandestævne at bestemme, hvornaar de skulde begynde med markarbejde, eller hvad det var". Disse Ord tyder dog paa, at Kvolsgaard har vidst nogen Besked om det gamle Landsbystyre og om Sædvaneretten i de nordenfjordske Bondebyer, men han har blot ikke tænkt paa ogsaa at faa samlet Stof sammen om disse bondehistorisk set fængslende Emner. Heller ikke i sine andre to fortrinlige Arbejder: *Fiskerliv i Vesterhanherred* (1886) og *Paa Hannæs i 1860'erne, Hvad en Bondedreng havde Lejlighed til at lære* (Festskrift til H. F. Feilberg 1911, 145-158) har Kvolsgaard været inde paa de Spørgsmaal, der interesserer os her⁵.

Serups Grandebrev (Refs Herred) af 1629 indeholder nogle faa Bestemmelser om Gadediget og Markdiget, om Kvægdriften, Hegns Vedligeholdelse, Tørvegravning m. v., medens det ret udførlige Videbrev fra *Sejerslev* paa Mors fra 1688 har Bestemmelser om Leddene Istandsættelse, Digernes Pasning, Kvægdriften, ulovlig Kørsel, ulovlig Lyngslæt og Tørvegravning, Følhoppernes Tøjring o. s. v. *Sejerslev* Grandebrev og Vedtægt skulde gaa omkring til hver Mand Aar efter anden, og den, der ikke vilde tage imod det, naar det var hans Tur, skulde betale i Bøde 1 Rigsdaler eller pantes for denne Sum. –

Det hører nu til Sjældenhederne at træffe Minder iliveholdte fra Fællesskabstiden. Derfor er det paaskønnelsesværdigt, at den Morsø Lokalhistoriker, *Johan P. Hovmøller* har meddelt, hvad han ved herom fra *Torp i Karby Sogn* (Morsø Sønder Herred). Her findes nemlig endnu en gammel Skik bevaret, der rimeligvis er et Levn fra den Tid, da Bylovene gjaldt: Det drejer sig om Græsningen paa et Stykke Jord i Torp, der er udlagt til fælles Brug for Byens Mænd, hvor de har kunnet hente Ler til Bygningernes Vedligeholdelse og Græstørv til disses "Mønning". Den gamle Skik bestaar i, at Byens Mænd samles efter Tilsigelse af Formanden (Oldermanden) hos den Mand, der har Græsningen af Fællejorden i Leje. Her udlejes saa Græsningen for et Aar, og Lejemaalet bestod tidligere af Brændevin og en kontant Pengesum. Tidligere tog man det ikke saa nøje med en Flaske Brændevin mere eller mindre, og det blev drukket samme Aften sammen med den Kaffe, som Lejeren ogsaa maa yde. I de senere Aar har Lejemaalet kun været Brændevin og Kaffe, idet Brændevinen nu er

saa dyr, at den tager hele Beløbet. Denne Udlejning af Græsningen var endnu i 1932 en aarlig tilbagevendende Begivenhed⁶).

*

De fleste Poster i Landsbylovene angaar *Markfreden*, hvad ikke er saa sært, naar man tager i Betragtning, at Bønderne i Fællesskabets Tid havde deres Jorder liggende spredt - ganske vist i en bestemt Orden - omkring paa Bymarken. Det er allerede nævnt, at der var Bødestraf for ikke at holde Leddene lukkede. Diger og Hegn skulde være i Orden til en vis Tid om Foraaret, saa Kreaturerne ikke skulde gaa i Kornet. Kvæget blev som Regel vogtet af en *Byhyrde*, der var lejet af Byen. Passede han ikke ordentlig paa, blev han idømt Bødestraf. Paragraf 39 i Kollerup Vide lyder saaledes: "Naar Hyrde holdes til Faar eller Fæe, skal enhver skaffe til Hyrdehold, hvad udlovet og paalagt bliver til bestemte Tid. Hvis ikke, og Hyrden desaaarsag for Løn eller Kost klager, bøder den skyldige til Granderne for hver Gang 4 Skilling, foruden sin Anpart at betale". I Kollerup Vide omhandler ikke mindre end 26 Paragraffer forskellige Forhold vedrørende Hegn og Markfred. Fra andre Egne af Landet er der ogsaa overleveret en Mængde Oplysninger om Fred i Vangene og Overtrædelser af Markfredsbestemmelserne. Det hændte ogsaa, at den ene Nabo stjal fra den anden. I det hele taget hørte Marktrætter og Skelprocesser til de almindeligste Uoverensstemmelser Mand og Mand imellem i Fortidens Bondebyer. Det vidner da ogsaa om et sjældent Kendskab til, jydsk Bondementalitet, naar *Jakob Knudsen* i sit ypperste Værk, *Romanen Sind*, - hvis Handling jo foregaar i Øster Han Herred⁷) - lader Ufred i Marken være den dramatiske Indledning til Bogens storartede Handling, hvori ogsaa indgaar Processer om Jorder. - Thylands to gamle Topografer *Knud Aagaard* og *C. Djørup* er begge inde paa Markfredsspørgsmaalet, og begge kommer de med fortrinlige Oplysninger og rigtige Udtalelser om Emnet.

Aagaard nævner - o. 1802 -, at en tilstrækkelig Indhegning vilde bidrage overmaade meget til Agerdyrknings Fremme "nu da Udskiftningen saa godt som er fuldendt i Thy"; "men den Fordeel at holde sin Jord indhegnet, savnes aldeles. Vel tøjrer enhver sine Kreaturer, og freder saa godt muligt, men denne Fredning varer kun indtil det næste Korn er i Huus, saa at den Mand, som staaer tilbage med sit Korn, maae selv lade det vogte. Desaaarsag kan den vigtige Kleveravl, Kartoffelavl og andre nyttige Indretninger aldrig ret lykkes her, fordi man mangler Indhegning, og altsaa Fredning baade Foraar og Efteraar. Nogle enkelte Udskiftede have vel begyndt at indkaste deres Lod; men med et lidet og enkelt Dige, hvis højeste Nytte kan være ved Vej ene at forhindre Kiørsel paa Marken. Endogsaa de, som opføre de bedste Diger, gjøbre sædvanlig Foden for smal, og opsætter det ikke omhyggeligt nok med Græstørv, hvorfor det ogsaa skyder efter". Aagaard omtaler saa videre, at det ikke er Befolkningens Mangel paa Vindskibelighed, der er Aarsag i de daarlige Hegnsforhold. Derimod er de store Vanskeligheder med at faa Træer til at gro, Sten samlede

⁵ Om Kvolsgaards og Johan Skjoldborgs Værker vedrørende V. Han Herreds Kulturhistorie, se min Afhandling: *Til Belysning af Johan Skjoldborgs Almuebøger* (Den nye Litteratur 25. Marts 1931).

⁶ Morsø Folkeblad 17. Oktober 1932.

⁷ Se min Bog om Jakob Knudsen (1936), 22 ff.

o. s. v., Grundene til, at Diger og Hegn fattes. Haverne indhegnes dog med Flintesten fra Kalken, og næsten ethvert Hus var omgivet af Sadediger, ”om ikke for at indhegne en Hauge, saa dog for at frede de lave Tage for Kreaturerne”.⁸⁾

I 1842 skriver Provst C. Djørup, at den ”saa almindelige Ufred paa Marken” afskrækker mange fra enhver Forbedring ved Agerbruget, ”da den, der bedst behandler sin Jord, mest er udsat for at faae den besøgt af de sultne Dyr. . . . ”Det er vel saa, at hvor Ufred hersker, kan intet vel ordnet Agerbrug trives eller bestaae.⁹⁾ Ikke alene Landsbylovene ivrede mod Ufreden i Marken, ogsaa den almindelige Lovgivning kom fra 1790’erne og fremefter - ikke mindst fordi Sagen atter og atter blev fremdraget af nationaløkonomiske og agrarhistoriske Skribenter - med Forbud mod Brud paa Ejendomsretten paa Landsbyjorderne. Mest effektiv var Forordningen af 9. Juli 1817, hvor Overtrædere af Markfred blev idømt ret høje Bøder. Derfor kom Plakaten af 14. Juli 1837, som nedsatte Bøderne, da Folk efterhaanden blev klogere og indsaa, det for alle havde sin store gavnlige Betydning, at enhver holdt sig paa sit eget med Kreaturer, Kørsel o. s. fr. Det var i det hele taget et overordentlig stort Fremskridt, der skete i dansk Landbrug, da Markfreden var en Kendsgerning. Det er lærerigt at læse alle de specielle Oplysninger, Provst Djørup fremkommer med om Markfred og Hegn i sin indholdsrige og for Bondehistorien saare nyttige Bog. Man forstaar ikke store Partier af Landsbylovene og meget andet i det gammeldags Landboliv, hvis man ikke er klar over, at Hegn og Fred betød en stor Del for Opretholdelsen af godt Naboskab og for saa godt et Udbytte som muligt af de besaaede Vange. - Sammen med Spørgsmaalet: Markfred og Hegns Holdelse maa man omtale *Kvægets Pasning*. Her havde Byhyrder og Markmænd deres store Ansvar. Efter Udskiftningen gik man over til at lade Kvæget blive vogtet af *Hyrdedrenge*.¹⁰⁾ I vore Dage er det paa Gaarde af blot nogenlunde Størrelse voksne Folk, man har til at passe Kreaturerne. Den intensive Drift kræver langt større Dygtighed indenfor Landbruget end i tidligere Tider. Nu regnes det for noget meget ansvarsfuldt at passe en veldrevet Gaards Besætning. Hvor man i vore Bedsteforældres og Forældres Tid satte en Dreng eller Knøs til at passe Køerne, har man nu en voksen Karl til dette Arbejde. Der ligger en Udvikling imellem!

*

Foruden Grandefogeden (Oldermanden) og hans Hjælper samt Byhyrden var der i Landsbyerne endnu en Mand, der besad en Stilling, som var blevet ham tildelt af Bymændene. Her tænkes paa *Bysmeden*, der for en vis aarlig Løn - dels fri Husly, dels Naturalier og Penge - havde Forpligtelse til at udføre Smedearbejdet for

Landbrugerne i den By, hvor han boede. Det var almindelig Skik, at Husmænd og Gaardmænd efter Aftale og Tur fik smedet, hvad der var nødvendigt, paa en bestemt Dag. En saadan *Smededag* findes der en udførlig Skildring af i Historisk Aarvog for Thisted Amt 1932, 321 f. Det er her *Kristiane Kristiansen*, der fortæller sine Barndoms minder¹¹⁾ fra *Kjelstrup* i Hillerslev Sogn, og saa vidt mig bekendt er hendes Beretning den eneste, der forefindes om et Smedestævne i Thy, hvorfor man da ogsaa læser den med saa meget mere Optagethed. Fra *Mors* foreligger der nogle Optegnelser om Emnet, meddelt i min Bog: *Landsbysmeden* (1932) og i *Morsingboer i gamle Dage I* (1930), 135 ff.

*

Landsbysamfundet var ikke alene et *Gildelav*, det var ogsaa et *Arbejdslav*, idet mange betydningsfulde Bondearbejder forhen blev udført i Fællesskab af Gaardmændene og deres Folk. Mange Steder kørte man Gødning ud i Fællesskab, hentede Tjære hjem efter Tur o. s. fr. Arbejdsfællesskabet førte med sig, at der blev holdt Gilder hver Gang et Arbejde, man havde været i Fællig om, var færdigt. Om saadanne *Arbejdsilder*, hvis Forudsætning altsaa er gamle Lavsforhold, foreligger der kun faa Optegnelser fra Thy og Vester Han Herred, medens der naturligvis er talrige Optegnelser til Stede om Gilder knyttede til Familielivet (Barsel, Bryllup, Begravelser o. s. v.) og til Aarets Fester (Jul, Fastelavn, Paaske, Pinse, Høst). - De mange Gilder blev undertiden betragtede som et Udslag af Velleved og Forfængelighed. Det var de nu ikke; de var blot Almuens eneste Maade at forlyste sig paa i gamle og fattige Tider, hvor man benyttede enhver passende Lejlighed til lidt Tidkort og Opmuntring. Saadan har f. Eks. Pastor *J. V. Stenstrup*, Præst i *Hillerslev* i Tiden 1818-1835, dog ikke kunnet se paa hine Forlystelser. Han skriver herom: ”Ser vi hen til Almuen ved dens Gilder og Sammenkomster, ja endog til *Plovgilder*, som den arme Husmand maa give for at faa sin Jord pløjet og harvet, sit Ildebrændsel hjemkørt, sin Gødning udkørt, - da fremskinner Begærligheden efter Velleved og Forfængelighed for at kunne vise sig og ej staa tilbage”.¹²⁾ - Om *Plovgilder* erholder vi ogsaa Oplysning i Lærer *A. Christensens* Arbejde: *Gildeskikke og Folkeliv i Midtthy*¹³⁾, hvor vi læser: ”Engang imellem holdt Husmanden ”*Plov gilde*”. Da havde han en 6-7 Plove til at arbejde i sin Mark paa en Gang. Efter ”Bedet” tog Folk saa hjem med Hestene, pyntede sig lidt og mødte saa igen for at spise Aftensmad og drikke Kaffe”.

Jens Damsgaard nævner i sin Afhandling om de gamle Skikke i Vester Han Herred¹⁴⁾, at særlig karakteristiske blandt disse var *Klim Snapsting*, *Kollerup Grandstævne* og *Øsløs Baadefærd*. Om *Snapstinget* i *Klim* er givet Oplysninger i nærværende Aarvog 1931 (Fra *Klim Sogn I*). *Kollerup Grandstævne* kan man vel

⁸⁾ Knud Aagaard: Beskrivelse over Thy (1802), 131-133.

⁹⁾ C. Djørup: Thisted Amt (1842), 295, 404-410.

¹⁰⁾ Om Kvægvogtningens Historie se mine Bøger: *Hyrdedrenge og Hyrdeliv* (1926) - med Oplysninger fra *Bygholm Vejle, V. Han Herred, Lil, Mors* - og *Byhyrder* (1928). Det morslandske Stof om vort Emne har jeg fremlagt i min Bog: *Morsingboer i gamle Dage I* (1930), 115-121.

¹¹⁾ Udgitvne af *P. L. Hald*.

¹²⁾ Jens Damsgaard: Gamle Skikke i Vester Han Herred (Historisk Aarvog for Thisted Amt 1909, 57).

¹³⁾ Hist. Aarb. for Thisted Amt 1919, 49. A. Christensen er Lærer i *Harring*, hvorfra vel hans Optegnelser stammer.

¹⁴⁾ Hist. Aarb. for Thisted Amt 1909, 60 f.

gaa ud fra peger hen til de Kollerupgaardmænds Forsamling, naar de drøftede Indholdet af deres store Bylov, som er omtalt her foran. Øsløs Baadefærd maa vel hentyde til de Øsløs Krejlere, der forhen var kendt overalt paa Limfjorden. Naar Krejlerne var ude paa Handelsrejser, var de ofte i Gildelav, saaledes naar de indskibede Potter i Kvols, hvad man kan læse udførligt om i *N. Sodborgs Afhandling: Krejlerliv paa Limfjorden*¹⁵). - Det vilde være meget ønskeligt, om særlig kyndige Folk vilde meddele, hvad der endnu kan vides om Kollerup Grandstævne og Øsløs Baadefærd. - I Thy og paa Mors kaldes Sammenkomster som bekendt *Bojler*. *Bojllavet* (Bydelavet, Gildeslavet) bestod i Thys Landsbyer (ifølge Lærer *Søren Ditlevsen*, forhen Elsted) som Regel af visse bestemte Gaarde og Huse, hvis Beboere var faste Medlemmer af Lavet, og vedblev at være det, naar det da ikke indtraf, at det paa Grund af opstaaet Uenighed brødes. Selvom en Gaard ved Dødsfald eller Salg gik over til en anden Ejer, vedbliv den dog at høre til æ Bojllav. Bojllavet strakte sig ved de almindelige Bojler, Julegilder og deslige, ikke udenfor Landsbyens Omraade. Kun ved større Familiehøjtideligheder som Bryllup og Begravelse samledes desuden Slægtninge maaske ogsaa enkelte Venner fra andre Byer¹⁶).

Der holdtes ogsaa *Grisegilder* i Landsbyerne. En Mand i Snedsted fortalte herom til E. T. Kristensen vedrørende *Hillerslev*: Her gik Folks Svin ude, de skulde være ringede, og hvis de blev truffet i uringet Tilstand, skulde Ejeren give Bøde. Disse Penge blev der saa holdt Gilde for *Kyndelmisse Aften*. Det kaldtes ”Svinebojel”. Der kom de sammen baade Mænd, Karle og Dreng, og det gik mest ud paa at drikke Brændevin. Først drak de det op, der kaldtes Fælles-Brændevin, og drak det ved at give Omgange. De blev gerne ved til anden Dags Aften, altsaa et helt Døgn. Gildet gik paa Omgang hos Gaardmændene. Indtil for 30 Aar siden holdt den Skik sig, men Pengene til Gildet kom da ind ved Udlejningen af Sognets Gadejord¹⁷).

I *Bedsted* (Hassing Herred) holdtes Grisebojel hos den Mand, der leverede Grise. Han havde tinget dem hen i

Forvejen, og saa kom Folk en bestemt Dag og hentede dem. Ved den Lejlighed blev man opvartet med Mad og Drikke, og det kaldtes Grisebojel. ”Naar Soen har faaet mange Grise, kan der være en hel Del til Stede”¹⁸).

Endelig kan nævnes, at man i *Lødderup Sogn* (Morsø Sønder Herred) holdt *Swiinbassel*: Man drak Bøderne for de uringede Svin op paa én Aften¹⁹). I Landsbylovene, bl. a. i den fra Sejerslev, er der Bødestraf, hvis Svinene ikke faar Ring i Næsen til en bestemt Dag. I *Bjergby* (Morsø Nørre Herred) skulde Svinene saaledes efterses Kjørmusaften ($\frac{2}{2}$), om de var ringede (jfr. Hillerslev). Var de ikke det, skulde der betales Mulkt, der gik til Bylavet. Den, der havde Hvervet at efterse Svinene, gik omkring med en Kølle, hvis Hoved havde Form som et Svinehoved, hvorpaa der var anbragt Jernringe, som vedkommende gik og raslede med²⁰). –

I det foranstaaende er meddelt nogle faa Oplysninger om Thisted Amts Landsbylove, og der er fremlagt den Smule - spredt tilgængelige - Stof, der forefindes i mer eller mindre direkte Tilknytning til Lovene. Selv om det ikke er store Ting, det er lykkedes at finde, er de fremdragne Træk dog af ikke ringe Interesse for Forskningen, især den, der beskæftiger sig med Sædvaner og Gildelav i Landsbyerne. Hertil kommer saa, at det er af lokalhistorisk Betydning at have samlet paa et Sted, hvad der i Overleveringen forefindes om Lov og Skik vedrørende de gamle Landsbyers retsprægede Forhold, hvorfor man ogsaa set fra et hjemligt Standpunkt kan forsvare at fremkomme med en Redegørelse som ovenstaaende.

(Historisk Årbog for Thisted amt 1938, side 34-48)

¹⁵ Hist. Aarb. f. Thisted Amt 1920, 168 ff.

¹⁶ Optegnet 1906 af Søren Ditlevsen, Elsted (Dansk Folkemindesamling).

¹⁷ Evald Tang Kristensen: Jydsk Almueliv I (1891), Nr. 281.

¹⁸ Opt. af Evald Tang Kristensen, meddelt af Ane Marie Jensdatter, Bedsted (Dansk Folkemindesamling).

¹⁹ K. J. Lyngbys Samlinger (Afskrift ved E. T. Kr. i D. F. S.).

²⁰ Optegnet 1915 af S. Ditlevsen, meddelt af Aftægtsmand Jeppe Josephsen, Bjergby, 90 Aar (D. F. S.), jfr. Morsingboer i gamle Dage I, 111 f.